

Forum-teatteria nuorten urheilujoukkueiden kapteeneille

Urheiluseuran nuoret saivat teatterin keinoin mahdollisuuden käsitellä kapteenin roolissa kohtaamiaan haastavia tilanteita. Forum-teatterimenetelmää pilotoitiin junioriurheilussa onnistuneesti: kapteenikoululaiset saivat kokemuksen, että tilanteisiin voi vaikuttaa.

Forum-teatteri on interaktiivinen teatterin muoto, jonka tarkoituksena on muuttaa katsojien elämää tekemällä heistä toimijoita, jotka esittävät ratkaisuja esityksen sosiaalisiin ongelmiin. JOY-hankkeessa Forum-teatterin menetelmää sovellettiin monilajiseura TuTo ry:n kapteenikoulun toimintaan, jossa nuorten urheilujoukkueiden kapteeneja koulutetaan kohtaamaan kapteenin tehtäviä.

Augusto Boalin Sorrettujen teatteri (Teatro do Oprimido) on brasilialaisen teatteriohjaajan, näytelmäkirjailijan ja aktivistin kehittämä osallistava teatterimenetelmä. Sorrettujen teatteri antaa katsojille, Boalin termejä käyttäen spect-actors, eli katsoja-näyttelijöille, mahdollisuuden osallistua esityksiin ja muuttaa niiden kulkua. Tavoitteena on, että yleisö on aktiivinen toimija, joka voi kokeilla erilaisia ratkaisuja ongelmiin ja harjoitella yhteiskunnallista muutosta teatterin keinoin.

Kapteenikoulun toteutus osana JOY:n pilotointia

TuTo ry:n Kapteenikoulu on kehitetty osana JOY – Yhdenvertaisuuden ja ilon edistäminen urheilussa taidelähtöisillä menetelmillä -hanketta. Sen menetelmä perustuu hankkeen ”lapsilta lapsille” -työkalun kehittämiseen.

Kapteenikoulun ajatus pohjautuu osittain Turun ammattikorkeakoulussa käytössä olevaan VIP-malliin (Välittämisen IlmaPiiri). VIP-opiskelijat ovat AMK-koulutuksissa ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita, jotka kukin aloitusryhmä on valinnut ryhmän luotto-opiskelijoiksi. He toimivat opettajatuutoreiden ja opinto-ohjaajien yhteyshenkilöinä opiskeluhuvinvointiin liittyvissä kysymyksissä.

VIP-mallin toimintalogiikka on lähellä Kapteenikoulua, jossa tavoitteena on lisätä kapteeniston ymmärrystä kapteenin tehtävien sisällöstä sekä siitä, millaisia odotuksia kapteenistoon kohdistuu esimerkiksi joukkueen jäsenten hyvinvointiin ja joukkueen yhteishengen liittyen.

Kapteenikoulu toteutettiin osana JOY-hankkeen taidelähtöisten menetelmien pilotointia. Pilotissa testattiin, miten forum-teatterin menetelmä soveltuu urheiluseuran kapteeniston kouluttamiseen. Menetelmän fasilitoijina toimivat kolmannen vuosikurssin teatteri-ilmaisun ohjaaja -opiskelijat. He saivat toimeksiannon tehdä Kapteenikoulun toimintaan soveltuva forum-teatteriesitys ja työskennellä 12–17-vuotiaiden kapteenien kanssa nuoria askarruttavien ilmiöiden parissa.

Opiskelijat järjestivät työpajatapaamisen, missä he haastattelivat Kapteenikoulun osallistujia toiminnallisesti heidän kokemuksistaan ja odotuksistaan kapteenin roolissa. Työpajan tuloksista opiskelijat rakensivat lyhyen episodimaisen esityksen, jossa nähtiin kolme erilaista kohtausta urheilujoukkueen arkisista tilanteista.

Kauhuversiosta tilanteiden korjaamiseen

Forum-teatterin menetelmän mukaan esityksen ensimmäiseksi esitettävä versio on niin sanottu kauhuversio, jossa kaikki mahdolliset asiat menevät väärin ja esityksen päähenkilö kokee sortoa ja vääryyttä monelta suunnalta. Keskeytyksettä katsottavan kauhuversion jälkeen esitystä aletaan kuljettaa läpi yhteistyössä yleisön kanssa pysäytellen, tilanteita korjaten ja muuttaen.

Forum-teatterin keskiössä ovat keskustelu ja vuorovaikutus yleisön kanssa, jota fasilitoi Jokeri-hahmo. Jokerin tehtävänä on toimia sillanrakentajana, juontajana ja ohjaajana koko tilaisuuden ajan, aina teatteritilaan saapumisesta sieltä poistumiseen asti.

Osallistujia ei jätetä yksin pohtimaan ratkaisuja ongelmatilanteisiin, vaan Jokerin tehtävänä on auttaa, tukea ja kannustaa yleisöä esityksen tilanteiden ratkaisemisessa. Iso osa forum-menetelmää on myös esityksen jälkeen tehtävällä toiminnallisella purkukeskustelulla, jossa varmistetaan, että katsojat poistuvat esityksestä luottaen, että asioihin ja tilanteisiin voi vaikuttaa. Lasten ja nuorten kanssa työskentelyssä tämän varmistaminen on ensisijaista.

Kapteenikoulu-pilotin esitystilanteessa tunnelma oli keskittynyt niin katsoja-esiintyjien kuin opiskelijoiden osalta. Esitys käsitteli nuorten elämän vaikeita tilanteita, joissa he olivat alisteisessa asemassa. Moni koki esityksen tilanteiden olevan mahdollisia oikeassa elämässä, ja vaikka ne esityksen ensimmäisessä versiossa olikin esitetty kärjistäen, oli niissä kuitenkin totuuden siemen.

Nuoret kapteenikoululaiset olivat ensimmäistä kertaa osallisina yhteisöteatteriesityksessä, ja osa ensimmäistä kertaa teatterissa. JOY-hankkeen pilotiksi toteutus oli ehdottoman onnistunut, ja kapteenikoululaiset kokivat tilaisuuden vaikuttavana. Kapteenikoulu-pilotin loppuarvioinnista käy ilmi, että nuoret osallistujat olivat kokeneet teatteriesityksen kaikkein vaikuttavimpana tapaamisena Kapteenikoulun aikana.

Lue lisää hankkeesta osoitteesta joyinsports.com.